



ВТОР ПЕРИОДИЧЕН ИЗВЕШТАЈ

МОНИТОРИНГ НА МЕДИУМИ

ПОПИС 2021

период: 5–17 септември, 2021 година

СОДРЖИНА

1. РЕЗИМЕ -----	3
2. ВОВЕД -----	3
3. МЕТОДОЛОГИЈА НА МОНИТОРИНГОТ -----	4
4. КЛУЧНИ НАОДИ НА МОНИТОРИНГОТ-----	5
4.1. Број на објави-----	6
4.2. Тематска дистрибуција на објавите-----	7
4.3 Извори на информациите-----	8
4.4. Главни наративи во објавите-----	9
5. ЛИСТА НА КРАТЕНКИ -----	12

1. РЕЗИМЕ

Пописот на населението што требаше да се спроведе од 1 до 21 април 2021 беше одложен за септември оваа година. На 2 април, Собранието ги усвои законските измени кои го регулираа одложувањето на пописот, по претходен политички договор на двете најголеми партии во Собранието, СДСМ и ВМРО-ДПМНЕ. Според наводите на овие политички субјекти, главна причина за одложувањето на пописот беа влошената здравствена ситуација предизвикана од третиот бран на корона вирусот и потребата од вакцинација на населението.

Во текот на подготвителниот период, како што покажа првиот периодичен извештај, се потврдија очекувањата дека пописот ќе биде политизиран и под влијание на етничките фактори, особено преку начинот на кој ќе биде попишана дијаспората. Пописот на населениците започна на 1 март и ќе трае до 30 септември 2021. Етнизацијата на пописот најмногу се манифестираше преку известувањата за тоа како се попишува дијаспората, а се отсликуваше во различните политички реакции за овој процес.

Првиот периодичен извештај покажа дека граѓаните имаа можност да ги добијат сите релевантни информации за пописот, но тие информации често беа затрупувани со политички реакции и интерпретации.

Пописот на населението, домаќинствата и становите започна на 5 септември, во 8 часот и ќе се спроведува до 20 часот на 30 септември. До моментот на подготовка на овој извештај, пописот според Државниот завод за статистика се одвива според планираната динамика. Заклучно со 17 септември, во дијаспората се самопопишале над 190.000 граѓани, а во земјава се попишани 800.008 лица, 249.500 домаќинства и 336.109 станови.

Од почетокот на пописот, бројот на написи и информации за самиот тек на пописниот процес се зголеми, а политичките реакции и изјави значително се намалија, но сепак се задржа нивниот континуитет, особено во делот на воспоставените наративи кои внесуваат политичка и етничка димензија во оваа најважна статистичка операција.

2. ВОВЕД

Предмет на овој мониторинг е известувањето на електронските и онлајн медиумите за пописот на населението, домаќинствата и становите во Република Северна Македонија.

Пописот на населението, домаќинствата и становите се дефинира како „статистичка операција со која во редовни временски интервали се врши официјално пребројување на населението на територијата на земјата, вклучувајќи ги дефинираните демографски, социјални и економски карактеристики на вкупното население¹“. Пописот како статистички процес е клучен извор на податоци за населението, домаќинствата и живеалиштата на целата територија на државата, и е неопходен за развојно планирање на сите нивоа на општественото организирање и управување.

3. МЕТОДОЛОГИЈА НА МОНИТОРИНГОТ

Главната цел на овој мониторинг е следење на начинот на кој медиумите известуваат за пописот и како тоа влијае врз информираноста на граѓаните за нивното учествување во пописниот процес. Мониторингот преку редовно следење на известувањето на медиумите треба да утврди дали граѓаните се квалитетно и сеопфатно информирани за пописот и какво влијание врз пописот имаат институциите и политичките субјекти во државата.

Дополнителни цели на мониторингот се утврдување дали медиумите обезбедуваат професионално и непристрасно известување за пописниот процес, дали објавуваат дезинформации и содржини со манипулативни цели, и дали дополнителните медиумски содржини, како што се колумни, анализи и други авторски прилози, влијаат врз пописот и тонот на медиумското известување за оваа статистичка операција.

Изборот на медиумите за овој мониторинг вклучи медиуми со широк спектар на уредувачки политики, т.е. медиуми со провадина, опозициско-критичка и неутрално-балансирана уредувачка политика, како и релевантен досег до публиката преку двете најразгранети информативни мрежи, телевизиите и онлајн медиумите. Во подготовката на извештаите се вклучени објави и написи за пописот во текот на работните денови од неделата (понеделник-петок), а за вонредни случаи, при настани од посебно значење, во мониторингот дополнително се вклучуваат и медиумски содржини објавени за време на деновите од викендот.

¹Извор: <https://ec.europa.eu/eurostat/>

Во мониторингот се вклучени следните медиуми:

а) **Електронски медиуми:** Централните вести на јавниот радиодифузен сервис МРТ1 и на приватните телевизии на национално ниво, Сител, Телма, Алфа и Алсат-М (централни вести на македонски јазик).

б) Информативни онлајн медиуми: Куир, Фронтлајн, Плусинфо и 360 Степени.

Мониторингот, покрај квантитативно-квалитативната анализа го користи методот на анализа на содржина, која треба да даде дополнителни квантитативни и квалитативни показатели за известувањето за пописот на селектираните медиуми. Анализата вклучува и статистичка анализа на селектираниот истражувачки материјал за да се добијат вкрстени податоци и да се потврдат или дополнат добиените наоди од мониторингот.

4. КЛУЧНИ НАОДИ НА МОНИТОРИНГОТ

Во текот на вториот мониторинг период, од 5 до 17 септември², беа објавени вкупно 174 информативни единици, односно прилози и онлајн написи. Ова претставува намалување на бројката на медиумски објави за 61.5% споредено со првиот мониторинг период, 15 март – 2 април, 2021.

- Од електронските медиуми најмногу прилози емитуваше МРТ1 (7.5% од вкупниот број анализирани прилози на сите медиуми), потоа Алсат М (5.8%), Сител (4%) и Телма (4%). Кај онлајн медиумите најмногу написи објавија Фронтлајн (27.6%) и Куир (20.7%), потоа Плусинфо (13.2%) и 360 Степени (12.6%).

- За разлика од првиот периодичен извештај, кога во известувањето доминираа политичко-партиските реакции (60.5%), во овој период, тие опфатија само 17.6% од вкупниот број објавени прилози.

- Медиумите главно известуваа за тоа како се одвива процесот на попишување на населението и кои се најважните информации од терен. Високи 66.8% од вкупниот број анализирани содржини се однесуваа на пописните активности.

- ДЗС се јавува како извор на информации во 77% од прилозите. За споредба, во првиот периодичен извештај, ДЗС како извор на информации беше застапен со само 22%.

² Мониторингот не се спроведува во деновите на викенд. Исклучок е 5 септември, недела, бидејќи на тој ден започна спроведувањето на Пописот 2021.

- Најголема процентуална застапеност во користењето на ДЗС како извор на информации беше регистриран кај Фронтлајн (26% од сите објави за пописот во кои се цитираат наводите на ДЗС), потоа кај Курир (18.5%) и Плусинфо (13.3%).
- Информациите од ДЗС наметнаа претежно техничко известување и притоа забележливо беше отсуството на подобра контекстуализација и анализа на овие податоци. Ваквиот пристап на медиумите влијае врз квалитетот на информирање на граѓаните.
- Медиумите секојдневно ги објавуваа информациите и уверувањата од државните институции и нивните претставници дека пописот се одвива безбедно и успешно, наспроти хакерските напади и техничките проблеми на ДЗС, најавите за можен бојкот на пописот, како и новиот пандемиски бран од КОВИД-19.
- Медиумите со критички однос кон власта постапно оформуваа контра-наративи кон пораките на власта. Тие пренесовно се фокусираа на здравствените ризици, техничката подготвеност и стручниот капацитет на институциите за спроведување на пописот. Целта на овие наративи е да се врами изведувањето на пописот кон преовладувачкиот наратив на опозициската реторика за „неспособна власт“³.
- Во дел од медиумите, информирањето на јавноста за пописот имаше и етничка димензија. Наративите дека политичките партии на Албанците во државата се поактивни во своите кампањи за попис на припадниците на дијаспората, се рефлектираа и во известувањето за попишувањето во земјава. Овие наративи беа надополнети, на пример, со пораките за „непочитување на здравствените протоколи при изведување на пописот во средини со мнозинско етничко албанско население“.
- Во медиумите со про-опозициски приод во известувањето беа регистрирани објави за можност пописот да се соочи со масовен бојкот од страна на граѓаните, но и со суптилни пораки дека доколку се случи тоа, граѓаните нема да бидат казнувани, иако, учеството во пописот е законска обврска.
- Информациите за наведен бојкот на пописот, почнаа позасилено да се објавуваат во текот на втората недела од пописот и се повеќе да се шират како опозициски наратив.

³ „Пописот е со многу турбуленции, Мицкоски смета дека власта е неспособна да спроведе успешен попис“, Плусинфо, 16.09.2021.

4.1. Број на објави

Во текот на вториот мониторинг период, 5–17 септември, во работните денови, беа емитувани и објавени вкупно 174 содржински единици (во просек 15.8 дневно), односно 45 телевизиски прилози (4.1 дневно) и 129 онлајн написи (11.7 дневно).

Сите бројки во вториот мониториран период се во значителен пад во споредба со пред-пописниот период од првиот периодичен извештај.

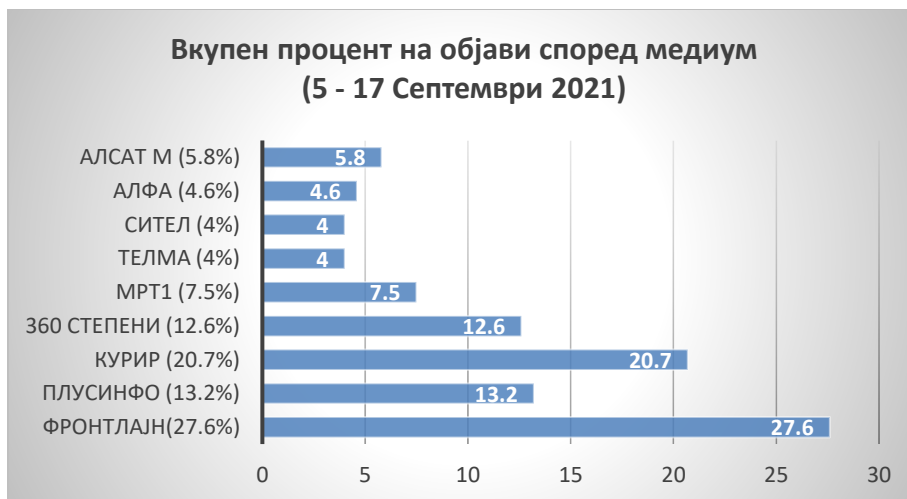
	Прв мониторинг период 15 март – 2 април 2021	Втор мониторинг период 5– 17 септември 2021	Вкупно
Вкупно објави	451	174	625
ТВ прилози	111	45	156
Онлајн објави	340	129	469

Табела 1. Број на објави во двата мониторинг период по тип на медиум



Графикон 1: Процент на објави според тип на медиум

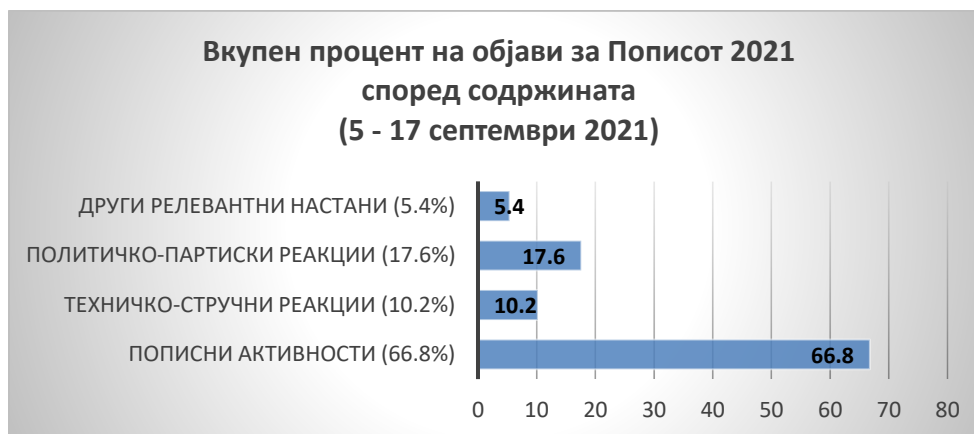
Од електронските медиуми најмногу прилози емитуваше јавниот радиодифузен сервис, МРТ1 (7.5% од вкупниот број анализирани прилози), потоа Алсат М (5.8%), Сител (4%) и Телма (4%). Кај онлајн медиумите најмногу написи објави Фронтлајн (27.6% од вкупниот број анализирани прилози), потоа Курир (20.7%), Плусинфо (13.2%) и 360 Степени (12.6%).



Графикон 2: Процент на објави по медиум

4.2. Тематска дистрибуција на објавите

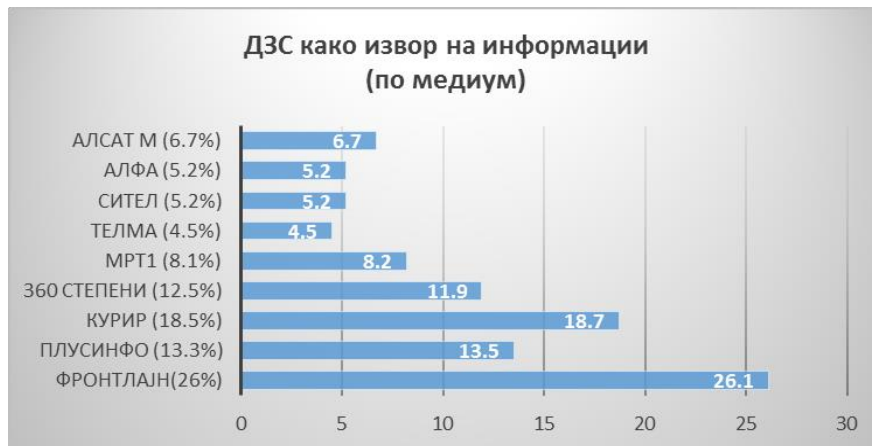
За разлика од првиот периодичен извештај, кога во известувањето за пописот доминираа политичко-партиските реакции со високи 60.5% од објавите, во овој период на мониторинг, во прв план избија информациите за спроведувањето на пописот. Дури 66.8% од вкупниот број анализирани содржини, се однесуваа на тоа како се одвива процесот на попишување на населението и кои се најважните информации од терен. Десет проценти од објавите се однесуваа на информации од техничко-стручен карактер за тоа како се одвива пописот. Политичко-партиските реакции во овој период се намалија на 17.6%.



Графикон 3: Процент на објави според содржината

4.3 Извори на информации

Државниот завод за статистика (ДЗС) се јавува како извор на информации во 77% (134 вкупно) од анализираните објави за пописот. Во пролетниот период, ДЗС како извор на информации беше застапен со само 22% од вкупниот број анализирани објави. Најголема процентуална застапеност во користењето на Државниот завод за статистика како извор на информации беше регистриран на Фронтлајн - 26% од сите објави за пописот во кои се цитираат наводите на ДЗС, потоа на Курир (18.5%) и на Плусинфо(13.3%).



Графикон 4: Користење на ДЗС како извор на информации

4.4. Главни наративи во објавите

Почетокот на пописот предизвика промена во начинот на известувањето за овој важен статистички процес. Медиумите главно ги покриваа пописните активности, а политичко-партиските реакции видливо се намалија, иако определени наративи и натаму беа присутни. Во оваа фаза, очекувано, доминираа информациите од ДЗС. Онлајн медиумите ја задржаа праксата да објавуваат написи со само еден извор на информации без дополнителна обработка или критичко преиспитување на пласираните информации. Информациите од ДЗС наметнаа претежно техничко известување и притоа забележливо беше отсуството на подобра контекстуализација и анализа на овие податоци. Ваквиот пристап влијае врз квалитетот на информирање на граѓаните.

Во првите две недели од пописот, во медиумите можеа да се издвојат три клучни наративи:

а) Дали пописот се одвива успешно или не?

„Пописот се одвива без сериозни проблеми и со планираната динамика, и покрај одредени технички потешкотии и прекини на почетокот од попишувањето“, беше водечкиот наратив и порака од институциите задолжени за спроведување на пописот. Тој често беше пренесуван од медиумите и беше застапен во речиси сите написи каде како извор се користеше ДЗС, или пак, Министерството за правда.

Присуството на овие пораки за успешното одвивање на пописот пред сè, имаше цел да ја минимизира можноста за бојкот кај дел од граѓаните. ДЗС речиси секојдневно нагласуваше дека попишувачите, освен со мали исклучоци, не се соочуваат со одбивање на граѓаните да бидат попишани⁴.

Едновремено, овој наратив служеше и како институционален одговор и уверување за граѓаните дека пописот се одвива успешно и покрај првичните технички проблеми со апликацијата која ја користеа попишувачите⁵. ДЗС ја информираше јавноста дека во првите две недели од пописот, онлајн ресурсите на оваа институција биле под интензивни хакерски напади, но дека пописот продолжува успешно да се спроведува и дека собраните податоци се безбедни.

Бидејќи пописот се одвива во пандемиски услови, со нов засилен бран на заболени од КОВИД-19, во изјавите и соопштенијата на ДЗС и на Министерството за правда, се нагласуваше дека спроведувањето на пописот е безбедно, дека се одвива според предвидените протоколи и дека нема опасност од ширење на коронавирусот⁶.

*„Во пресрет на пописот, надлежните уверуваа дека сè е подготвено за пребројувањето на населението, домаќинствата и становите... Со оглед дека (пописот) се спроведува во услови на пандемија, тие потенцираа и дека **процесот ќе се спроведе безбедно, со почитување на здравствените протоколи и не постои опасност од ширење на вирусот.**“ (360 Степени, 5.9.2021).*

Кон овој доминантен наратив, медиумите со критички однос спрема власта објавуваа своевидни „контра-наративи“, односно објави кои ги напаѓаа позициите и уверливоста на пораките и информациите од државните институции и нивните претставници, особено од ДЗС⁷ и Министерот за правда.

⁴ Пописот утрово стартуваше успешно, во првите два-три часа попишувачите не се соочиле со никаков бојкот или некој технички проблем, а директорот на Државниот завод за статистика (ДЗС), Апостол Симовски, очекува дека истото ќе го каже и на 30 септември кога ќе заврши оваа статистичка операција, 360 степени, 5.9.2021.

⁵ „Прекинат пописот на вториот ден, Симовски: Најверојатно интернетот паднал“, Алфа, 6.9.2021.

⁶ „Маричик: Пописот ќе биде безбеден, тој е обврска кон државата и граѓаните“, 360 Степени, 5.9.2021.

⁷ „МАКЕДОНСКИ ТЕЛЕКОМ ГО ДЕМАНТИРА СИМОВСКИ: Нема никакви проблеми со интернетот во текот на денот“, Курир, 6.9.2021.

„Статистика се извини, по несреќно дадената изјава: Не е интернетот, туку нашата апликација не работеше“, Курир⁸, 6.9.2021.

„ПОЧНАА ИНЦИДЕНТИТЕ СО ПОПИСОТ - Некои луѓе одбиваат да се попишат, државата ќе им праќа „пеговарачи“, Плусинфо⁹, 5.9.2021.

Овие медиумите се фокусираа на тоа дали институциите ќе одговорат на постојните предизвици и нагласуваа дека пописот и неговото спроведување е сериозен тест за власта:

„Стартуваше теренскиот попис на населението – ќе биде ли безбеден и успешен?“, Алфа, 5.9.2021.

Во редица прилози се имплицираше дека бројките од короната се застрашувачки и дека тоа може да биде причина за „пропаѓање на целиот процес“.

б) Етнизација на пописот, директно или преку посредни наративи

Во дел од медиумите, информирањето на јавноста за пописот имаше и етничка димензија. Тоа во беше особено видливо во известувањето за самопопишувањето на дијаспората. Наративите дека политичките партии на Албанците во државава се поактивни во своите кампањи за попис на припадниците на дијаспората, се рефлектираа и во известувањето за попишувањето во земјава.

Овие наративи беа надополнети и со пораките за „непочитување на здравствените протоколи при изведување на пописот во средини со мнозинско етничко албанско население“. Критиките за непочитување на здравствените протоколи најчесто доаѓаа од про-опозициските медиуми, а забележително отсутствуваа кај медиумите со про-владин и неутрален тон на информирање:

„Епидемиолошката состојба во Тетово сè уште сериозна – без почитување на протоколите, пописот дополнителен ризик за ширење на вирусот“ (Алфа, 5.9.2021¹⁰).

Дел од овој процес на етнизација на пописот, беше и попишувањето на граѓаните кои се изјаснуваат како етнички Бугари¹¹: *„Само над 70 граѓани досега се изјасниле како Бугари на пописот, дипломат бара да се одземаат бугарски пасоши“ (Фронтлајн, 15.09.2021).*

⁸ Извор: <https://kurir.mk/makedonija/vesti/statistika-se-izvini-po-nesrekino-dadenata-izjava-ne-e-internetot-tuku-nashata-aplikacija-ne-raboteshe/>

⁹ Извор: <https://plusinfo.mk/pochnaa-incidentite-so-popisot-nekoi-lu-e-odbivaat-da-se-popishat-drzhavata-e-im-pra-a-pregovarachi/>

¹⁰ Извор: https://www.youtube.com/watch?v=53nwPJPdJ_o

¹¹ „Нова провокација на Цамбаски: Во Северна Македонија прават се за да се попишат што помалку Бугари“, Фронтлајн 17.09.2021.

„Бугарскиот европратеник Ангел Цамбаски повторно ги толкува состојбите во Македонија низ ултранационалистички очила. Овој пат тврди дека на пописот во нашата земја Бугарите биле репресирани – Пребројувањето во Македонија започна со репресии кон оние кои одлучиле да се запишат како Бугари. Наместо ултиматум кон Бугарија, Европската унија треба да ја задолжи Македонија да ги почитува човековите права – напиша Цамбаски на Твитер, при што го тагна премиерот Зоран Заев“ (Плусинфо, 7.9.2021).

Уште на самиот почеток на пописот, некои државни функционери, како на пример, претседателот на државата, Стево Пендаровски, упатија пораки за де-политизација и де-партизација на пописот. Пендаровски нагласи дека не очекува политичките тензии да го компромитираат пописот:

„Не очекувам дека поради политички тензии некој може да ги компромитира резултатите од пописот, но ситуацијата претходно не беше таква, вели претседателот Стево Пендаровски во интервју за Радио Слободна Европа, во врска со денешниот почеток на пописот, но и можноста наративот дека станува збор за пребројување на Македонци и Албанци да ја поткопа операцијата“ (Курир, 5.9.2021).

в) Опозициски наратив за „масовен бојкот“ на пописот

Во дел од медиуми, особено во медиумите со про-опозициски приод во известувањето беа регистрирани објави за можност пописот да се соочи со масовен бојкот од страна на граѓаните, но и со суптилни пораки дека доколку се случи тоа, граѓаните нема да бидат казнувани, иако, учеството во пописот е законска обврска.

Уште на самиот почеток на пописот, на пример, телевизија Алфа најави:

„Најголем проблем може да претставуваат сè позачестените кампањи, да не се отвора врата. Ако се решите на ваков потег, нема да добиете никаква казна, единствено како што најави директорот на Статистика Апостол Симовски, ќе треба да ги истрпите упорните попишувачи, кои дури и по 1.000 пати ќе тропнеле на вашата врата“.

Информациите за наведен бојкот на пописот, почнаа позасилено да се објавуваат во текот на втората недела од пописот и се повеќе да се шират како опозициски наратив. Во овој период, често во вестите беа акцентирани изјавите и објавите на социјалните мрежи на партијата „Левица“ и на нејзиниот лидер, кои се отворени заговорници за бојкот на Пописот 2021, покрај националниот блок „Не отворам врата“ предводен од Јанко Бачев.

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ

ДЗС – Државен завод за статистика

КЗБ – Комисија за заразни болести

МЗ – Министерство за здравство

МП – Министерство за правда

ОМД - Обединета македонска дијаспора